

CZU: 159.923.2-053.6

RELAȚIA DINTRE AUTOAPRECIERE ȘI MANIFESTAREA AGRESIVITĂȚII LA ADOLESCENȚI

Dorina VASILACHE, Mihai SUSANU

Universitatea de Stat din Moldova

Agresivitatea este o caracteristică a formelor de comportament orientat în sens distructiv în vederea producerii unor daune (materiale, moral-psihe sau mixte). Actul agresiv poate viza obiecte, ființe umane sau ambele. Iurciuc consideră agresivitatea ca un comportament motivațional, act care poate produce rău obiectelor atacate sau daună fizică altor persoane care le provoacă depresie, disconfort, încordare fizică, anxietate etc., actele agresive fiind unele dintre cele mai des folosite metode de rezolvare a problemelor. Agresivitatea este considerată un „comportament distructiv și violent orientat spre persoane, obiecte sau spre sine” (Popescu Neveanu). Cei mai mulți autori accentuează asupra intenționalității, atunci când definesc agresivitatea. Astfel, R.A. Baron (1977) definește agresivitate drept „orice act ce are ca intenție producerea unui prejudiciu țintei vizate”.

Cuvintele-cheie: *adolescență, agresivitate, autoapreciere, imagine de sine.*

THE RELATIONSHIP BETWEEN SELF-ESTEEM AND THE MANIFESTATION OF AGGRESSION IN ADOLESCENTS

Aggressiveness is a characteristics of behaviorally oriented forms of destruction in order to cause damage (material, moral-psyche, or mixed). The aggressive act may concern objects, human beings, or both. Iurciuc considers aggression as a motivating behavior that can cause harm to attacked objects or physical harm to others which cause depression, discomfort, physical tension, anxiety, etc.; aggressive acts being some of the most commonly used methods of solving problems. Aggressiveness is considered a "destructive and violent behavior oriented towards persons, objects or to oneself" (Popescu Neveanu). Most authors emphasize intentionality when defining aggressiveness. Thus, R.A. Baron (1977) defines aggressiveness as "any act having the intent of causing damage to the target".

Keywords: *self-respect, adolescence, self-esteem, aggressiveness, self-image.*

Actualitatea temei de cercetare. Amploarea schimbărilor ce au loc în societatea contemporană necesită ca persoanele să se adapteze la cerințele înaintate de societate. La baza tuturor succeselor stă încrederea în forțele proprii și o apreciere de sine adecvată. Această calitate umană este foarte prețioasă, deoarece persoanele care au un nivel adecvat al autoaprecierii se simt mai încrezătoare în forțele proprii, sunt mai optimiste și pot să obțină mai ușor performanțe în domeniul în care activează, deoarece nu le este frică să greșească și să fie considerate incompetente în caz de eșec.

Cercetătorii au studiat imaginea de sine, autoaprecierea și stima de sine a adolescenților accentuând importanța lor la vârsta adolescentină, reflectând rezultatele în numeroase lucrări. Această perioadă este marcată de multiple provocări, atât interioare, cât și exterioare, pentru depășirea cărora imaginea de sine pozitivă joacă un rol important în viața adolescenților.

În prezent, în special adulții se confruntă tot mai des cu probleme de comunicare cu adolescenții. Pe de o parte, este un lucru normal datorită mentalității și modului de a analiza lucrurile între generații; pe de altă parte, se poate observa o creștere a nivelului de apreciere în societate. Astfel, pentru a-și construi o imagine de sine perfectă adolescenții fie se supraapreciază sau, dimpotrivă, se subapreciază. În prezent predomină mai mult autoaprecierea înaltă, întrucât există mijloace diverse de afirmare a personalității, cum ar fi internetul, de exemplu. Această imagine de sine poate fi datorată și idealurilor perfecționiste ale adolescentului, dar fără a ține cont de neajunsurile sale. De aceea, considerăm că problema atitudinii față de sine este mereu actuală, dat fiind faptul că creează de cele mai multe ori conflicte și dificultăți în comunicare.

G.W. Allport susține că „în adolescență, problema centrală devine: cine sunt eu?”.

Adolescentul care se comportă agresiv obține totul, își realizează scopul personal în detrimentul celorlalți. Nu ia în considerare drepturile și cerințele lor. Subestimează și distruge încrederea celorlalți față de propria persoană. În felul acesta își realizează propriile dorințe, însă ceilalți își formează față de ei o impresie negativă. Conștiința de sine este, mai bine zis, o pseudoconștiință. Din această cauză toate insuccesele sale sunt trans-

formate în succese, iar dacă nu are posibilitatea s-o facă, aduce învinuiri, reproșuri celor din jur, spunând că i se pun bețe în roate.

Scopul lucrării rezidă în stabilirea relației dintre autoapreciere și agresivitate la adolescenți.

Ipoteza cercetării constă în presupunerea faptului că există o relație semnificativă între autoapreciere și agresivitate la adolescenți.

Metode aplicate

În vederea studierii relației dintre autoapreciere și agresivitate la adolescenți, a fost selectat un eșantion de 60 de persoane, adolescenți, elevi ai Liceului de Informatică „Grigore Moșil” din or. Iași, clasa a IX-a, variabila gender fiind ignorată. Subiecții care au participat la cercetare sunt din mediul urban. Pentru a verifica ipoteza demersului științific planificat, realizarea are un caracter de constatare. A fost aplicat chestionarul de determinare a nivelului de autoapreciere și chestionarul pentru măsurarea agresivității Bassa - Darkey.

Chestionarul de determinare a nivelului autoaprecierii (James) include 32 de afirmații, fiecare dintre care presupune 5 variante de răspuns notate cu puncte de la 4 la 0. Pentru determinarea nivelului autoaprecierii se însumează punctele acumulate la cele 32 de afirmații, astfel se determină 3 niveluri ale autoaprecierii: înalt, mediu și scăzut.

Chestionarul pentru măsurarea agresivității Bassa-Darkey. Chestionarul a fost elaborat de A.Bassa și A.Darkey în 1957 și este destinat pentru diagnosticarea reacțiilor agresive și ostile. Include 75 de afirmații, fiecare se referă la una dintre cele opt forme ale indiciilor de reacții ostile sau agresive. Cu privire la numărul de coincidențe la răspunsurile-cheie se calculează indiciile diferitelor forme de reacții agresive și ostile. Metoda permite examinarea subiecților cu vârsta de 14 ani și mai mare. Elaborând chestionarul de diferențiere a agresivității și ostilității, A.Bassa și A.Darkey au identificat următoarele tipuri de reacții:

a) *Agresivitatea fizică* – decurge din orice act în care s-a aplicat forța fizică.

b) *Agresivitatea indirectă* – folosirea bârfelor, glumelor răutăcioase, furiilor fără adresă, îndreptate astfel împotriva celorlalți.

c) *Impulsivitatea* – predispunerea la iritare, manifestarea sentimentelor negative chiar la cea mai mică excitare (vulgarism, duritate).

d) *Negativism* – maniera de opoziție pornește de la cea mai mică împotrivire până la o luptă activă de subminare a regulilor, legilor, cerințelor.

e) *Suspiciune* – de la neîncredere în alții până la convingerea că ceilalți planifică și provoacă daune.

f) *Supărarea* – invidie și ură manifestată în exterior vis-à-vis de acțiunile și ideile altora.

g) *Agresivitate verbală* – manifestarea sentimentelor negative atât prin strigăte, cât și prin amenințări și blesteme.

h) *Autoagresiune* – sentimentul de vină îndreptat împotriva propriei persoane, autoconvingerea că este om rău și procedează nerușinat.

Subiectul trebuie să răspundă la itemi prin „da” sau „nu”.

Răspunsurile se prelucrează corespunzător modelului.

- Agresivitate fizică: „da”=1, „nu”=0: 1,25,31,41,48,55,62,68; „da”=0, „nu”=1: 9,7
- Agresivitate indirectă: „da”=1, „nu”=0: 2,10,18,34,42,56,63; „nu”=1, „da”=0: 26,49
- Impulsivitate: „da”=1, „nu”=0: 3,19,27,43,50,57,64,72; „nu”=1, „da”=0: 11,35,69
- Negativism: „da”=1, „nu”=0: 4,12,20,28; „nu”=1, „da”=0: 36
- Suspiciune: „da”=1, „nu”=0: 6,14,22,30,38,45,52,59; „nu”=1, „da”=0: 33,66,74,75
- Supărare: „da”=1, „nu”=0: 5,13,21,29,37,44,51,58
- Agresivitate verbală: „da”=1, „nu”=0: 7,15,23,31,46,53,60,71,73; „nu”=1, „da”=0: 33,66,74,75
- Autoagresiune: „da”=1, „nu”=0: 8,16,24,32,40,47,54,61,67.

Scalele 5 și 6 determină ostilitatea, iar 1,3 și 7 – agresivitatea.

Agresivitatea normală corespunde coeficientului egal cu 21 ± 4 ; iar ostilitatea – celui egal cu $6,5 - 7 \pm 3$.

Rezultate și discuții

În scopul studierii autoaprecierii adolescenților au fost analizate rezultatele obținute la Testul de autoapreciere James. Astfel, pentru început s-a efectuat chestionarea celor 60 de subiecți, după care în urma prelucrării datelor am obținut rezultatele subiecților referitor la nivelul de autoapreciere.

Distribuția datelor privind nivelul de autoapreciere la adolescenți a fost prezentat în felul următor:

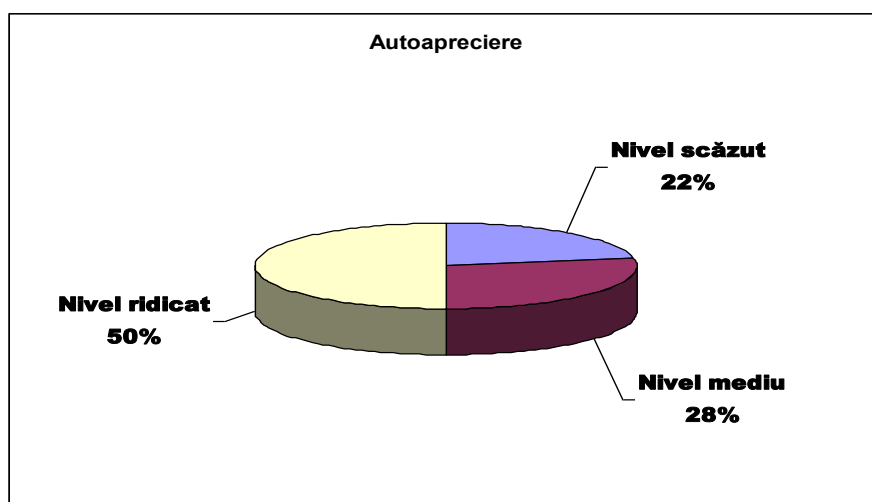

Fig.1. Histograma datelor privind nivelul de autoapreciere la adolescenți (Testul de autoapreciere James).

Distribuția rezultatelor obținute arată că jumătate din subiecții experimentați manifestă o autoapreciere înaltă (50%); 38% din subiecți manifestă un nivel moderat al autoaprecierii și doar 22% manifestă un nivel scăzut al autoaprecierii.

Rezultatele obținute demonstrează actualitatea problemei lansate, căci tocmai 78,33% din subiecții experimentați manifestă un nivel moderat și ridicat al autoaprecierii. Acest fapt demonstrează actualitatea studiului întreprins, precum că condițiile de viață, schimbările sociale, economice, politice instabile în societate generează o supraapreciere în rândul adolescenților. Probabil, această supraapreciere este interiorizată de adolescenți în scopul de a se manifesta ca personalități împlinite împotriva situațiilor stresante în care ei se află mereu: acasă, la școală, în stradă, în transport etc.

În scopul studierii nivelului de agresivitate la adolescenți am aplicat Chestionarul pentru măsurarea agresivității Bassa-Darkey. Distribuția datelor privind nivelul manifestării agresivității celor 60 de adolescenți experimentați sunt prezentate în felul următor:

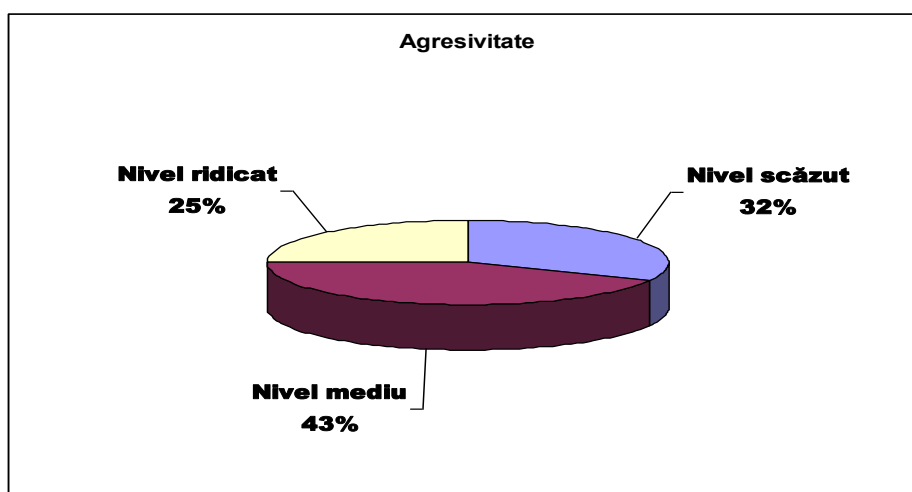

Fig.2. Distribuția indicilor agresivității (agresivitate fizică, agresivitate verbală) (Chestionarul pentru măsurarea agresivității Bassa Darkey).

Observăm că mai mult de jumătate din subiecții experimentați manifestă o agresivitate moderată și scăzută (75%), în timp ce 25% manifestă un grad înalt al agresivității.

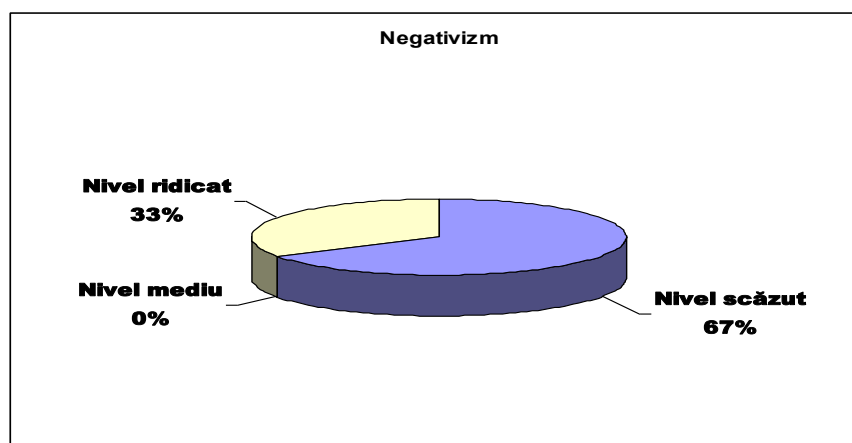

Fig.3. Distribuția indicilor dușmăniei (iritabilitate, suspiciune)
(Chestionarul pentru măsurarea agresivității Bassa Darkey).

Analizând această histogramă, observăm că 67% (40 de subiecți) posedă un nivel scăzut la indicile dușmăniei, iar 33% (20 de subiecți) posedă un nivel înalt și mediu la acest indice, ceea ce arată că adolescenții nu întotdeauna manifestă dușmănie chiar dacă nivelul agresivității este ridicat.

Apoi, din eșantionul experimentat au fost selectate persoanele cu autoaprecierea înaltă și s-a urmărit nivelul de agresivitate la ele. S-a observat că rezultatele agresivității sunt destul de înalte la subiecții cu autoaprecierea ridicată, ceea ce afirmă ipoteza înaintată.

Diferențele dintre variabilele supraautoaprecierii și nivelul agresivității sunt prezentate în Tabelul 1.

Tabelul 1

Corelația dintre agresivitate și supraautoapreciere

Variabila	Variabila	Coeficientul de corelație	Corelația	Pragul de semnificație (p)
Agresivitate (Bassa-Darkey)	Supraapreciere (James)	0,32	Medie	0,001

Coeficientul de corelație denotă că adolescenții care se supraapreciază au un nivel de corelație medie cu indicile agresivității.

În Tabelul 2 sunt prezentate rezultatele corelației dintre indicile dușmăniei și autoaprecierea înaltă la adolescenți:

Tabelul 2

Corelația dintre agresivitate (indicele dușmăniei) și supraautoapreciere

Variabila	Variabila	Coeficientul de corelație	Corelația	Pragul de semnificație (p)
Dușmănie (Bassa-Darkey)	Supraapreciere (James)	0,51	Mai sus de medie	0,001

Rezultatele obținute arată că între indicele dușmăniei și supraautoapreciere este o corelație mai sus de medie. Probabil, adolescenții care au conflicte interne și nu se pot realiza sunt mereu puși în dilema: „Ce vreau în continuare și unde voi ajunge?”. Manifestând agresivitate, ei își compensează propriile neajunsuri, sub masca agresivității își camuflează conflictele interne.

După cum s-a menționat mai sus, aprecierea de sine exagerată duce la aceea că omul este predispus să se supraaprecieze pe sine însuși. Ca rezultat, deseori se lovește de reacțiile celor din jur, care-i resping pretențiile, iritându-se și manifestând suspiciune, neîncredere, mândrie, îngâmfare preconcepută, agresivitate și, în cele din urmă, fiind afectate și relațiile cu cei din jur.

În concluzie, putem menționa că nivelul scăzut de autoapreciere ar putea determina manifestarea comportamentului agresiv. Datorită schimbărilor majore din această perioadă și presiunii sociale pe care o supraestimează, deseori nivelul iritabilității este ridicat în această perioadă. Această vârstă se caracterizează printr-o dezvoltare fluctuantă atât pe plan fiziologic, cât și psihic, și, datorită acestor schimbări, adolescenții capătă un statut nou care include responsabilități pe măsură. Adolescenții se află într-o stare de confuzie și sunt în căutarea identității de sine, recurgând la mai multe metode pentru a se manifesta cât mai original. Adolescenții care au conflicte interne și nu se pot realiza își pun mereu întrebarea: „Ce vreau în continuare și unde voi ajunge?”. Manifestând agresivitate, ei își compensează propriile neajunsuri, sub masca agresivității își camuflează conflictele interne.

Referințe:

1. ALBU, G. *În căutarea educației autentice*. Iași: Polirom, 2002.
2. DORON, R. PAROT, F. *Dicționar de psihologie*. București: Humanitas, 1999. ISBN 973-50-1164-6
3. PĂUNESCU, C. *Agresivitatea și cogniția umană* București: Editura Tehnică, 1994.
4. RANSCHBURG, I. *Frică, supărare, agresivitate*. București: Editura Didactică și Pedagogică, 1995.
5. TRIP, S., BONCHIȘ, E. *Introducere în Psihologia Personalității*. Editura Universității Oradea, 2006.
6. ȘOITU, L., HĂVĂRNEANU C. *Agresivitatea în școală*. Iași: Editura Institutului European, 2001.

Date despre autori:

Dorina VASILACHE, lector universitar, Facultatea de Psihologie, Științe ale Educației, Sociologie și Asistență Socială, Universitatea de Stat din Moldova.

E-mail: vasilache.dorina@gmail.com

Mihai SUSANU, masterand, Facultatea de Psihologie, Științe ale Educației, Sociologie și Asistență Socială, Universitatea de Stat din Moldova.

E-mail: mihai.susanu@yahoo.com

Prezentat la 29.10.2018